

En mediepedagogisk utredning Norrköpings kommun 2008

**Kultur- och fritidskontoret och utbildningskontoret
Utredare Mia Sas**

Innehåll

Sammanfattning, sid 3

Inledning, sid 4

Bakgrund, sid 5

Vad är mediepedagogik? sid 5

Varför bör ett mediepedagogiskt utvecklingsarbete bedrivas?, sid 6

Tillvägagångssätt, sid 7

Syfte och mål, sid 7

Metod, sid 7

Nulägesbeskrivning, sid 9

Medierna i styrdokumentet, sid 9

Mediepedagogiska verksamheter, resurser och satsningar, sid 11

Mediernas betydelse, sid 13

Skolans arbete och förutsättningar, sid 14

Viljan att utveckla det mediepedagogiska arbetet, sid 16

Förutsättningar för ett mediepedagogiskt utvecklingsarbete, sid 17

Avslutande diskussion, sid 22

Källförteckning, sidan 29

Sammanfattning

Medierna blir allt viktigare i samhället och de nationella styrdokumentet för skolan betonar att alla elever bör ha möjlighet att uppleva, prata om och själv skapa genom medier. Kultur- och fritidskontoret och utbildningskontoret i Norrköping har därför, med stöd från Svenska Filminstitutet och Regionförbundet Östsam, beslutat att göra en mediepedagogisk utredning. Arbetet har framför allt handlat om att genom intervjuer med tjänstemän på förvaltningsnivå, verksamhetsledare, rektorer och pedagoger ge en nulägesbeskrivning av inställningen till medier, vilka resurser som finns, hur arbetet ser ut och vilka förutsättningar som är nödvändiga för ett mediepedagogiskt utvecklingsarbete. Resultatet av intervjuerna har sedan varit grunden till denna utredning.

Kortfattat är förutsättningarna för ett mediepedagogiskt utvecklingsarbete goda i Norrköping. Det finns en positiv inställning till mediernas betydelse för pedagogiken och en vilja att förändra och utveckla på såväl förvaltningsnivå som på de enskilda skolorna. Kommunen gör medieinriktade satsningar och flera kommunala verksamheter, och även regionala, arbetar mediepedagogiskt mot skolan på olika sätt. Dock varierar kompetensen mycket och även förutsättningarna ute på skolorna, men även inom verksamheter och på förvaltningsnivå ser kompetensen mycket olika ut. Det är också relativt få som arbetar med frågan idag och det finns ingen direkt samordning mellan de förvaltningskontor och verksamheter som arbetar med området. De förutsättningar som ses som nödvändiga för ett utvecklingsarbete är framför allt kompetensutveckling, större samverkan mellan olika aktörer, samordning av de resurser som finns, erfarenhetsutbyte, goda exempel, inspiration och utbildningskontorets roll. Men självklart även resurser som exempelvis fler eller utökade tjänster, pengar och teknik.

Inledning

Teknik- och medieutvecklingen påverkar idag hela samhället, inte minst vår inläring, utveckling, kunskap och de sätt vi kommunicerar och skapar genom. Medier är även en naturlig del av barn och ungdomars verklighet. Det blir därför viktigt att kunna reflektera kring medier och deras innehåll, få en mediemedvetenhet och –erfarenhet som både är teoretisk och praktisk.

"Medierna har utvecklats till det viktigaste symbolsystemet i vårt samhälle. Undervisning kring medier får därför inte bara ses som ett eget kunskapsområde, utan som ett förhållningsätt som måste beaktas i relation till allt arbete i skolan samt som ett led och en inspiration i elevernas lärande och utveckling." Agenda M, Svenska Filminstitutet

Det mediepedagogiska området är något som uppmärksammas allt mer såväl nationellt som internationellt. EU-kommissionen listar digital kompetens som ett av åtta nyckelområden, flera länder förnyar sina styrdokument och i Sverige har det gjorts många olika insatser för att stärka arbetet med medier i skolan. Det framgår även tydligt i skolans nationella styrdokument att arbete med medier ingår i förskolans, grundskolans och gymnasiet's uppdrag och ansvar. Medierna ska användas och integreras i all undervisning såväl praktiskt som teoretiskt. Tidigare har satsningarna framför allt handlat om investeringar i infrastruktur och utrustning, men i dag betonas innehåll och pedagogik i allt större utsträckning. Samtidigt visar olika rapporter och undersökningar bland annat att skolorna har svårt att uppfylla dessa mål, informations- och kommunikationsteknik är ett eftersatt område på lärarutbildningarna och att många av de kommunala skolplanerna inte berör medier.

I och med mediernas ökade betydelse i stort och i de nationella styrdokumenterna samt skolornas nya pedagogiska behov blir det viktigt att se över vilka resurser eller stödjande strukturer som finns i kommunen, vilka uppdrag de olika aktörerna har och hur resurserna kan utvecklas så att man kan möta de nya behov som föds av utvecklingen. Genom att genomföra en mediepedagogisk utredning i syfte att skapa en handlingsplan för området visar Norrköpings kommun att man tar det mediepedagogiska utvecklingsarbetet på allvar.

Ett **stort tack** till alla er som bidragit med era erfarenheter, tankar, idéer och inte minst tid under arbetets gång. Ni har verkligen visat att mediepedagogiken är en viktig utvecklingsfråga.

Bakgrund

IT i skolan har prioriterats under en längre tid och sedan 70-talet har det genomförts nationella satsningar. Till en början handlade dessa framför allt om datorn som ett verktyg, vilket främst användes av lärare i naturvetenskap och teknik. På 90-talet förändrades arbetet i och med Internet och datorn började användas inom flera områden och i olika syften. Därefter lyftes medier och IT fram i skolans styrdokument. Allt fler börjar uppmärksamma arbetet med medier och IT i skolan och de flesta kommuner har idag gjort olika insatser för att stödja och utveckla arbetet. Skillnaden från tidigare är att innehåll och pedagogik får allt större betydelse. Exempel på satsningar som gjorts är ITis, IT i skolan¹, skolbio som cirka hälften av alla kommuner har, Kulturskolornas satsningar på medieområdet och mediepedagogiska utredningar och handlingsplaner. Fler och fler kommuner börjar även formulera sig kring medier, IT och kultur i sina kommunala skolplaner och kvalitetsredovisningar. Medieanvändandet är även något som har ökat kraftigt, särskilt bland unga. Medierådets studie "Ungar och medier 2006" visar att medieanvändandet är stort och ett exempel är att drygt 80 procent av barnen i åldern 12-16 använder Internet dagligen eller nästan dagligen och att endast två procent aldrig använder det.

Ofta är det stöd och de resurser som finns uppdelade mellan olika förvaltningar och verksamheter. IT-satsningarna återfinns under utbildningsförvaltningen och skolbion under Kulturförvaltningen. Vanligen saknas en samordning och gemensamma strategier för området och initiativet till ett mediepedagogiskt utvecklingsarbete tas oftast av kultursidan trots att det är en skolutvecklingsfråga.

Vad är mediepedagogik?

Svenska Filminstitutet liknar mediernas roll i samhället som en tallrik varpå en stor del av vårt kunskapsstoff serveras. Ett mediepedagogiskt arbete handlar alltså inte om ytterligare ett kunskapsområde utan snarare om ett gränslöst förhållningssätt där man upplever, reflekterar och själv skapar genom medier oavsett ämne eller teknik. Ett exempel skulle kunna vara att i ämnet svenska se, diskutera, analysera och göra en egen film.

Ett medvetet, aktivt och kreativt skolarbete som ger eleverna möjlighet att ta del av ett brett spektrum av medietexter, möjlighet att reflektera kring och erövra kunskaper om medier och deras roll samt möjlighet att skapa och gestalta samt kommunicera med medier. Agenda M, Svenska Filminstitutet

Mediepedagogiken handlar om att medierna används som pedagogiska verktyg i elevens läro- och utvecklingsprocess. Medierna kan även fungera som en länk mellan olika ämnen och på så sätt bidra till ett ämnesintegrerat arbetssätt. För att arbeta mediepedagogiskt behövs såväl teoretisk som praktisk kunskap. Både IKT, informations- och kommunikationsteknik, och medier som kunskapsområde som exempelvis mediehistoria, upphovsrättfrågor och metoder för filmanalys är självklara och viktiga delar av mediepedagogiken.

¹ ITis, IT i skolan, är den största statliga nationella satsningen som gjorts inom området, både vad gäller resurser och antalet involverade lärare. Syftet var att skapa bättre förutsättningar för en likvärdig skola i hela landet, vara ett stöd till kommunerna och underlätta det ansvar kommunerna har för skolans utveckling. Projektet genomfördes under 1999-2002 och alla kommuner acceptera erbjudandet. 70 000 lärare erbjöds att i arbetslag genomföra en kompetensutveckling. Samtliga deltagare disponerade en dator. Ca 1200 handledare och 3500 skolledare genomgick kortare eller längre utbildningar. ITis arrangerade aktiviteter för nyckelpersoner inom skolan, t.ex. seminarier för lokala skolpolitiker och förvaltningschefer och utbildning för skolledare.

Varför bör ett mediepedagogiskt utvecklingsarbete bedrivas?

Det finns många olika anledningar till varför man bör arbeta med de mediepedagogiska frågorna. De vanligaste argumenten i dag är blandat annat att:

Medierna är en naturlig del av **samhällsutvecklingen** och skolorna måste följa den för att kunna möta de behov som finns och för att uppfattas som aktuell och inspirerande. Medier är en **naturlig del av barn och ungas vardag** och påverkar inläring, utveckling och kunskap. Genom att använda medier kan man möta eleverna i deras verklighet och genom de språk som är naturliga för dem. För att kunna följa och möta utvecklingen, verka och leva i samhället måste vi kunna söka information, göra urval, granska, analysera och kommunicera via en rad olika medier. Skolan måste ge barn och unga kunskap och ledning i detta.

"Att producera multimedia kan ses som en förlängning – in i vår tid – av skrivandet. Multimedia är att "skriva" med bild, ljud och musik, inte bara med ord. Det tillåter större mångfald i uttryck och kan passa både den verbalt begåvade och den bildmässigt begåvade eleven. Det innebär samma fruktbara kunskapsarbete som vanligt skrivande: problemformulering, materialinsamling, strukturering och gestaltning. Det innebär samma fruktbara arbetsprocess med produktion – kritik – revidering. Metodiken kring att elever producerar multimedia blir då en naturlig fortsättning av metodiken att "skriva för att lära". Becker, 1996

De **nationella styrdokument** tar upp medier på olika sätt och det ligger i skolornas uppdrag och ansvar att uppfylla dessa mål. Det är därför inte en valmöjlighet huruvida medier ska eller inte ska användas.

"Eleverna ska kunna orientera sig i en komplex verklighet med ett stort informationsflöde och en snabb förändringstakt. Studiefärdigheter och metoder att tillägna sig och använda ny kunskap blir därför viktiga. Det är också nödvändigt att eleverna utvecklar sin förmåga att kritiskt granska fakta och förhållanden och att inse konsekvenser av olika alternativ." Citat ur läroplanen för grundskolan, Lpo 94

Mediernas **positiva konsekvenser och möjligheter**, som exempelvis större självkänsla, inflytande, mediekompetens, kritiskt tänkande, intresse för samhället, lustfyllt lärande och en ökad kulturell identitet, är något som både forskare och de som arbetar pedagogiskt med medier bekräftar. Även möjligheten att kunna anpassa material, arbets- och redovisningssätt utifrån varje elevs förutsättningar och behov och mediernas förmåga att tillgängliggöra och underlätta kommunikationen inom och utanför skolan nämns.

De **demokratiska** aspekterna av ett mediepedagogiskt arbete betonas ofta då kunskap om och användande av medier ger barn och unga förutsättningar för att kunna delta i, förstå och granska samhället. Kunskap om de verktyg som finns och kommunikationsförmåga är en viktig grund för detta, vilket även tas upp i artikel 17 i FN:s barnkonvention om barns rättigheter.

Tillvägagångssätt

I Norrköping initierades arbetet med en mediepedagogisk utredning och handlingsplan av Kultur & Fritidskontoret och genomförandet har skett i samarbete med utbildningskontoret, Regionförbundet Östsam och Svenska Filminstitutet (SFI). Arbetet har bedrivits i projektform med en externt rekryterad utredare under 2007. En stor inspiration har varit Svenska Filminstitutets mediepedagogiska utvecklingsarbete, Agenda M, vars syfte är att ge stöd och stimulera kommunerna i frågan. Även det arbete som har bedrivits i andra kommuner har varit ett stort stöd.

Syfte och mål

Arbetet har framför allt handlat om att identifiera förutsättningar och utvecklingsmöjligheter och ger inte någon direkt beskrivning av vad som gjorts eller inte gjorts tidigare. Syftet har varit att skapa en övergripande bild av det mediepedagogiska arbetet i Norrköping och visa på mediernas betydelse och möjligheter genom att beskriva de resurser, tankar, erfarenheter och visioner som finns.

Utredningens uppdrag och mål har varit att:

- Ge en överblick och nulägesbeskrivning av det mediepedagogiska arbetet och förutsättningarna i Norrköping
- Inventera och beskriva de mediepedagogiska resurser som finns lokalt, men även regionalt.
- Belysa de behov och möjligheter som finns samt de förutsättningar som behövs för ett mediepedagogiskt utvecklingsarbete.
- Ge ett underlag för utvecklingen av den planerade film- och mediepedagogiska verksamheten inom Norrköpings Visualiseringscenter C.
- Medverka till skapandet av en handlingsplan för en långsiktig mediepedagogisk utveckling i Norrköping

Mer långsiktiga mål är att det mediepedagogiska utvecklingsarbetet ska bidra till att skapa större förståelse för mediernas betydelse och större kompetens bland alla som arbetar med eller i skolan. Även bättre förutsättningar för skolan att uppfylla styrdokumentens mål, större samverkan och samordning av de mediepedagogiska resurser som finns och de satsningar som görs.

Målgruppen är alla de som berörs av ett mediepedagogiskt utvecklingsarbete och vars röster också utgör innehållet i denna rapport. Framför allt rör det sig om politiker, tjänstemän, verksamhetsledare och pedagoger.

Metod

För att ge en bild av Norrköpings mediepedagogiska klimat samt för att kunna formulera verklighetsförankrade lösningar och möjligheter har en kvalitativ metod och ett utåtriktat tillvägagångssätt använts. Alla de erfarenheter, tankar, åsikter och idéer som framkommit under intervjuerna ligger till grund för denna utredning.

Källor:

Rapporten bygger på research och intervjuer. Intervjuerna och samtalen har varit mellan trettio minuter och tre timmar långa och har förutom vid direkt kontakt förts via telefon och mail. I de flesta fall har informanterna fått frågorna i förväg och efter samtalet fått renskrivna

anteckningar som de haft möjlighet att komplettera och rätta till. Svaren redovisas i sammanställd text. Personer från följande grupper har intervjuats:

- Tjänstemän från kultur- och fritidskontoret och utbildningskontoret.
- Lokala och regionala representanter från verksamheter som arbetar med mediepedagogiska frågor.
- Rektorer som representerar olika utbildningsnivåer
- Pedagoger från förskola, grundskola och gymnasium.

Frågorna har kortfattat handlat om hur det mediepedagogiska arbetet ser ut, hur man vill utveckla det och vad som krävs för ett mediepedagogiskt utvecklingsarbete. Samtliga informanter finns redovisade i källförteckningen.

Researbete har framför allt utgjorts av:

- litteraturstudier och rapporter
- nationella och kommunala styrdokument
- rapporter från liknande projekt i andra kommuner
- webbsidor

Urval:

I arbetet har det gjorts flera urval. De verksamheter och resurser som beskrivs och har intervjuats arbetar direkt eller indirekt mediepedagogiskt. En stor del är kommunala, men självklart bedrivs det mycket medieinriktad verksamhet utanför detta sammanhang. I ett fortsatt arbete finns det fler intressanta aktörer och verksamhetsområden som skulle kunna inkluderas.

Urvalet vad gäller skolor, rektorer och pedagoger bygger uteslutande på visat intresse. En viktig utgångspunkt har dock varit att de pedagoger som intervjuats ska ha en bred ämneskompetens, inte enbart vara medieansvariga lärare och representera samtliga utbildningsnivåer. Många av de rektorer och pedagoger som ställt upp har intresse, engagemang eller kunskap om medier. Vid en utförligare utredning av skolornas arbete och kompetens skulle det säkert vara möjligt att även nå de som inte redan är initierade.

Nulägesbeskrivning

Norrköping är en stad där det händer mycket kring och med medier. Kultur- och fritidskontoret driver en rad olika verksamheter som alla på olika sätt arbetar med och erbjuder mediepedagogiska tjänster mot skola och allmänhet. En kommunal biograf och skolbio bedrivs sedan länge. Utbildningskontoret satsar på att skapa en likvärdig IT-miljö för skolorna. Det finns både medieinriktade gymnasieutbildningar och skolor som arbetar med medier i undervisningen. Universitetet erbjuder flera medierelaterade universitetsutbildningar och ett lärarprogram som satsar på IT och medier. Det forskas inom såväl medieområdet som det pedagogiska området. Utöver detta finns flera omfattande och uppmärksammade föreningar som arbetar med film och medier. Därtill finns flera biografier och ett stort antal företag som arbetar med olika former av medier, rörliga bilder och visualiseringar. Stora framtida satsningar går även de i mediepedagogiska spår. I skrivande stund arbetas det för fullt för att 2009 kunna slå upp portarna till en film- och mediepedagogisk resursverksamhet i Norrköpings Visualiseringscenter C. I kommunens ansökan om att bli europeisk kulturhuvudstad 2014 är ledordet omvandling och nya medier är ett av de fyra teman som behandlas.

Nedan ges en beskrivning av de befintliga förutsättningar som finns i Norrköping. Först ges en bild av mediernas betydelse i olika styrdokument. Därefter presenteras de mediepedagogiska verksamheter och resurser som finns samt de satsningar som planeras. Efter det följer en sammanställning av varför de på förvaltnings-, verksamhets-, rektors- och pedagognivå tycker att det är viktigt att arbeta med medier och en inblick i hur de skolor som intervjuats arbetar med medier och vilka förutsättningar de har. Nulägesbeskrivningen avslutas med att beskriva vad de olika verksamheterna och skolorna skulle vilja utveckla.

Medierna i styrdokumentet

Eftersom medier är gränslösa och har stark inverkan på nästan allt i samhället har flera verksamhetsområden och styrdokument på olika nivåer betydelse för ett mediepedagogiskt utvecklingsarbete. Norrköpings kommun har en uttalad och medveten satsning på fler utvecklingsområden varav medier, teknik och upplevelseindustri är ett. I den gemensamma visionen för kommunens alla verksamheter, Målbild 2010, står bland annat *"Informationsteknologin är ett kraftfullt verktyg för Norrköpings förnyelse."* Målbilden ska ligga till grund för alla nämnders planering och utveckling av verksamheten. Under utbildning står bland annat att Norrköpings profil som ett spännande centrum för kulturell, konstnärlig och pedagogisk förnyelse ska stärkas. Medier, IT och multimedia nämns även under kulturdelen. Nedan ges en kortfattad beskrivning av vad som står om medier i styrdokument för skolan och kulturområdet.

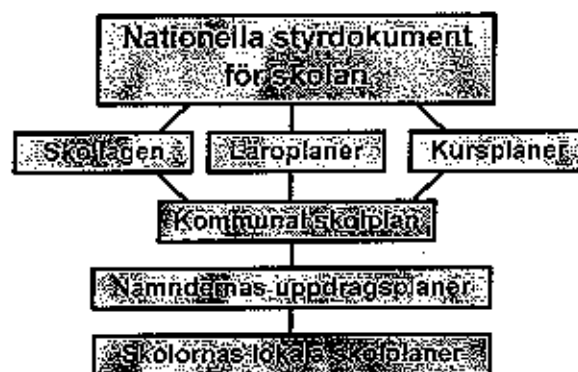
Nationella styrdokument för skolan

Skolans verksamhet regleras av de nationella styrdokumentet som utgörs av Skollagen, Läroplaner och Kursplaner. I samtliga av dessa dokument för förskolan, grundskolan och gymnasiet står det tydligt att medier bör integreras såväl praktiskt som teoretiskt i undervisningen genom bl.a. att eleven har möjlighet att skapa och gestalta, har kunskap om mediernas roll, informationssökning, analys och kritiskt granskning. Det står också att medierna inte ska ses som ett enskilt ämne utan bör integreras i samtliga ämnen. Huvudansvaret för att de nationella målen uppnås ligger på kommunen och rektorerna har ansvaret på de enskilda skolorna. All personal ska även bidra till måluppfyllelse.

Eleverna ska kunna orientera sig i en komplex verklighet med ett stort informationsflöde och en snabb förändringstakt. Studiefärdigheter och metoder att tillägna sig och använda ny kunskap blir därför viktiga. Det är också nödvändigt att eleverna utvecklar sin förmåga att kritiska granska fakta och förhållanden och att inse konsekvenser av olika alternativ. Citat ur läroplanen för grundskolan (Lpo 94)

Det vidgade textbegreppet nämns i de reviderade kursplanerna för grundskolan från år 2000 och handlar kortfattat om att kunna hantera, tillgodogöra sig, värdera och skapa texter som inte enbart utgörs av skrift utan även av exempelvis drama, film eller rollspel.

De nationella styrdokumenterna ligger till grund för de kommunala styrdokumenterna för skolan.

Kommunala styrdokument för utbildningsområdet

Den kommunala skolplanen, Program för Livslångt lärande 2005-2007, omfattar hela utbildningsområdet och har som syfte att tydliggöra de kommunalpolitiska ambitionerna och målen. Denna är i sin tur en utgångspunkt för nämndernas, Barn- och ungdomsnämnden, Gymnasienämnden och Arbetsmarknads- och vuxenutbildningsnämnden, ettåriga uppdragsplaner som preciserar mål och prioriterade utvecklingsområden. Varje år ansvarar även utbildningskontoret för en kommunövergripande kvalitetsredovisning. Inget av dessa dokument tar upp medier, IT eller det vidgade textbegreppet. Kultur nämns heller inte i någon större utsträckning. Vid en snabb research av några skolors lokala skolplaner, som var tillgängliga via nätet, och utifrån de intervjuer som gjorts verkar det vara få som har skrivit in medier, IT och det vidgade textbegreppet.

Utbildningskontoret har en IT-strategi från 2001, vilken berör IT mer på djupet. Den tar upp de nationella målen som betonar användandet av IT som ett pedagogiskt redskap för aktivt sökande av information och kunskap. Där står också att huvudmålet alltid är själva lärandet och att tekniken är ett av flera redskap för att uppnå utbildningens mål. Den presenterar fem ledstjärnor som ska påverka elever och lärare vid användningen av IT som ett pedagogiskt redskap. Dessa är Kommunikation, Aktivt lärande, Värderingar och "netetik", Likvärdig tillgång till IT och Pedagogisk utveckling. I strategin står att uppföljning ska ske årligen och det ska framgå i enheternas verksamhetsplaner hur de konkret arbetar för att uppnå IT-strategins mål och ledstjärnor.

Kommunala styrdokument för kulturområdet

Kultur- och fritidskontorets Kulturpolitiska program 2007-2009 anger visioner, riktlinjer och övergripande mål för kulturpolitiken de närmaste åren. Det är ett styrande underlag för de nämnder i kommunen som bedriver verksamhet inom kulturområdet. Hur kulturpolitiken mer konkret ska förverkligas anges i de årliga uppdragsplanerna. Samtliga av dessa dokument berör medier på olika sätt. I det kulturpolitiska programmet berörs medier både direkt och indirekt i de fem målområden som presenteras. Bland annat står det att medier är en del av kulturen, ett kulturutbud som efterfrågas, att det finns ett behov av virtuella och fysiska mötesplatser och att medierna bidrar till tillgängliggörande och delaktighet. Där står också att

kultur- och fritid måste vara öppna för, uppmuntra och möjliggöra barns och ungas skapande, kreativitet, intresse, deltagande och kulturkonsumtion, vilket man menar har starka kopplingar till medier som exempelvis film, dataspel, digital musik och webbproduktion. I strategierna för de kommande åren nämns bland annat ett förbättrat samarbete mellan skolan och kulturlivet och en utveckling av den film- och mediepedagogiska verksamheten. Skolan ses som en nyckelroll för att tillgängliggöra kulturen för barn och unga och att en utvecklad samverkan skapar bra förutsättningar för skolorna att nå flera av läroplanens mål. Kulturens tvärssektoriella karaktär och därav nödvändigheten att samverka med andra nämnder betonas.

Mediepedagogiska verksamheter, resurser och satsningar

Både utbildningskontoret och kultur- och fritidskontoret säger att de har sett behovet av medier och gjort flera satsningar under de senaste åren. **Utbildningskontoret** har en IT-samordnare som bland annat arbetar med att skapa likvärdiga digitala miljöer för skolorna. Två IT-pedagoger, på 20 %, ansvarar för fortbildningen kring detta och fungerar som ett stöd för skolorna genom att vara en länk mellan teknik och pedagog. De arbetar också med en enkätundersökning för att synliggöra och inventera kompetensnivån bland skolpersonalen. Utbildningskontorets informatör arbetar bland annat med att höja kunskapen kring och skapa mer likvärdiga förutsättningar för skolornas hemsidearbete och -användande.

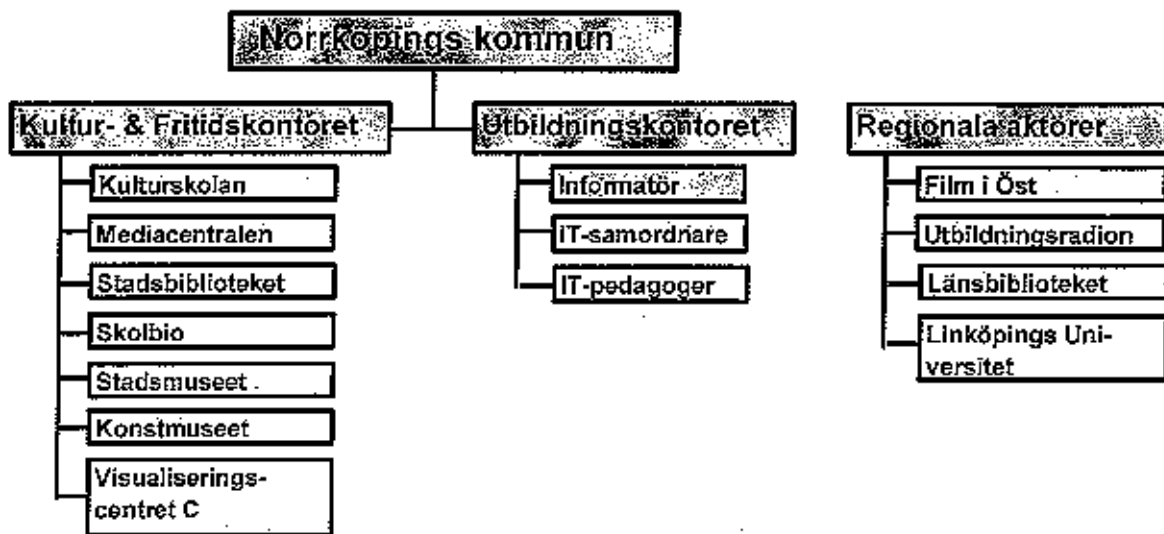
Många av de verksamheter som ligger under **kultur- och fritid** arbetar direkt och indirekt med mediepedagogik, vilka beskrivs nedan. Film och medier är även en viktig del i den utbildning och information som riktas till nämnden. En utveckling av kommunens filmverksamhet till en film- och mediepedagogisk verksamhet i Norrköpings Visualiseringscenter C planeras. Bakgrunden till satsningen är bland annat den allt större efterfrågan på skolbio, filmvisningar och mediepedagogik. Verksamheten kommer att ha filmvisningssalonger, labb-, ljud- och animationsstudios och lokaler för föreläsningar och seminarier. Tanken är att sammanföra och samverka med flera olika aktörer. Exempel på aktiviteter är:

- Kompetensutveckling och fortbildning för skolledare, lärare och elever i form av seminarier, föreläsningar, och workshops.
- Vara en mötesplats och hålla i nätverk för erfarenhetsutbyte och inspiration.
- Filmvisningar för olika målgrupper, samt förhandsvisningar av skolbiofilmer för lärare.
- Visningsmöjligheter för lokalt elevproducerat material, genom både lokaler och genom exempelvis filmfestivaler.
- Eget skapande både i centrets medieverkstad/labbar och ute på skolorna.
- Vara en plats för föreningar och organisationer som vill visa film, anordna filmfestivaler och föreläsningar etc.

Verksamheten kommer att vara en av de två publika delarna av Norrköpings Visualiseringscenter C som slår upp portarna 2009. Det är en gemensam satsning av Norrköpings Kommun och Linköpings universitet. C är ett samlingsnamn för flera olika verksamheter som rör forskning, näringslivssamverkan och publik verksamhet. Norrköpings kommun och speciellt kultur- och fritidskontoret är ansvariga för de två publika delarna. Citilab är en av dessa och står för centrets publika produktion och programverksamhet som i samverkan med andra ska skapa aktuella berättelser för en bred publik genom olika former av visualiseringar. Barn och unga är en av de stora målgrupperna.

Mediepedagogiska resurser

Det finns många mediepedagogiska resurser nationellt, regionalt och lokalt som arbetar med området på olika sätt. Exempel på nationella är Svenska Filminstitutet, Medierådet och Utbildningsradion. Nedan ges en bild av de lokala och regionala resursernas arbete, vilka alla beskrivs mer ingående i fördjupningsdelen.

De lokala och regionala verksamheterna/resurserna arbetar på olika sätt med medier. Vissa av aktörerna har en direkt inriktning mot mediepedagogik i sitt uppdrag medan andra arbetar mer indirekt genom att integrera medier i sin verksamhet. De flesta arbetar med flera olika medier och några har en inriktning mot film. Nästan alla bedriver någon form av pedagogiskt arbete som riktas mot skolorna. Målgrupperna skiljer sig något åt men är framför allt lärare, barn och elever från förskola till vuxenutbildning. Andra målgrupper är politiker, tjänstemän, personal inom det egna verksamhetsområdet och allmänheten. Flera har ett regionalt uppdrag och vissa har en stark nationell koppling. Det mediepedagogiska arbete som bedrivs handlar framför allt om:

Tillgänglighet och ökat användande

Många arbetar med olika former av tillgängliggörande och ökat användande, både fysiskt och digitalt. Exempel är utlåning av olika medieprodukter, utbildningsmaterial, läromedel och teknik, men även utveckling av e-tjänster och produktioner som utställningar, webbsidor och databaser. Den uppsökande verksamheten som bedrivs är också ett sätt att tillgängliggöra

Kompetensutveckling och fortbildning

Flera arbetar med kompetensutveckling och fortbildning genom bland annat kurser, föreläsningar, seminarier, studiedagar, inspirationsträffar och workshops som bland annat riktar sig mot lärare men även den egna personalen. Syftet varierar från att öka den tekniska kompetensen till större pedagogisk och innehållslig förståelse av mediernas möjligheter. Även det egna skapandet och medier som kompensatoriska hjälpmedel för barn med behov av särskilt stöd ingår i kompetensutvecklingsutbudet. Flera av verksamheterna arbetar inte direkt med kompetensutveckling, men indirekt sprider de kunskap när de exempelvis arbetar med eleverna ute på skolorna. Andra säger också att de har en stödjande funktion, inspirerar och väcker intresse.

Mediepedagogikens tre ben

Några av verksamheterna utgår från mediepedagogikens tre ben, att uppleva, prata om och själv skapa. Andra arbetar mer med något av dessa. Tematiskt, ämnes- och medieintegrerande arbete är något som kännetecknar flera av verksamheterna. Kulturskolan har till exempel i sitt uppdrag att utveckla det tematiska arbetssättet i skolan. Det finns också flera som erbjuder och möjliggör upplevelse av och visningar av film och medicr. Några är en resurs vad gäller analys, källkritik och reflektion. Flera arbetar praktiskt och skapande med medier genom exempelvis uppsökande verksamhet, kurser, workshops, visningsmöjligheter och ekonomiskt stöd.

Strategiskt utvecklingsarbete

Några av verksamheterna arbetar mer med strategiskt utvecklingsarbete genom att exempelvis sprida information och förankra frågan, driva utvecklingsprojekt och etablera en fungerande infrastruktur för film och medier i länet.

Utöver ovanstående finns **Linköpings universitet**, Campus Norrköping som erbjuder flera medieinriktade utbildningar och kurser som spänner från rent tekniska till gestaltande och producerande. Ett exempel är KSM, Kultur, Samhäll, Mediegestaltning. Lärarprogrammet i Norrköping har en valbar inriktning på Lärande och IKT, informations- och kommunikationsteknik, samt att man arbetar med en övergripande IKT-satsning för hela programmet och fortbildning för redan verksamma. Forskning bedrivs inom såväl medieområdet som det pedagogiska området. Det tvärvetenskapliga arbetssättet kännetecknar såväl forskning som utbildning.

Nedan ges en bild över vad de olika verksamheterna framför allt arbetar med. I verkligheten är inte deras arbete så uppdelat och många aktiviteter rör samtliga områden.

Tillgängliggörande	Kompetensutveckling	Strategiskt arbete	Tematiskt/ämnesintegrerande
Stadsbiblioteket Länsbiblioteket Mediacentralen/ Skoldatateket UR Skolbio, Harlekinen Museerna	Mediacentralen Lärarprogrammet Stadsbiblioteket Länsbiblioteket Film i Öst UR Utbildningskontoret	Film i Öst Länsbiblioteket UR Kultur- & Fritid Utbildningskontoret	Kulturskolan Mediacentralen KSM, Campus UR Museerna
upplevelse	skapande	analys/reflektion	
Konstmuseet Stadsmuseet Skolbio UR	Konstmuseet UR Kulturskolan	UR Museerna Kulturskolan Skolbio	

Mediernas betydelse

Följande delar av nulägesbeskrivningen bygger helt på de tankar, idéer och åsikter som framförts under intervjuer och samtal med tjänstemän, institutions- och verksamhetsansvariga, rektorer och pedagoger.

Alla fyra intervjugrupper är överens om att medier är viktiga samt att de påverkar och har betydelse för den verksamhet man bedriver. Alla grupper tar upp att medier är en del av samhället, verkligheten och vardagen, inte minst för barn och unga, och att verksamheterna måste följa utvecklingen. Många säger också att utbildningen och kunskapen som erbjuds eleverna måste vara aktuell och relevant för att möta dagens behov och för att inte uppfattas som bakåtsträvande. Även att det handlar om demokratiska aspekter.

"Självklart är det viktigt att arbeta med medier. Dagens samhälle är uppbyggt med olika typer av medier och de är och finns som en resurs. Medierna är som ytterligare ett språk, som en pensel och färg. De erbjuder ytterligare ett sätt att kommunicera och beskriva världen på. De är ett verktyg som har kommit för att stanna och som kan användas till så val skapande som till kritiskt granskande". Barbro Vallhagen, programsekreterare utbildningskontoret

"Det är viktigt med andra vägar in i undervisningen och medier kan vara en sådan väg. Mina anställda tycker att medier är viktigt. Det är de som har kunskapen och är proffs. Jag lyssnar och försöker stödja dem som har kunskaperna. Det är viktigt att skolan bedriver ett utvecklingsarbete. Utvecklingen går snabb framåt och vi måste förändra oss, förnya oss och nosa på nya områden för att attrahera elever. Man måste följa utvecklingen och det är något som vi är bra på. Tendensen nu är att media påverkar alla områden och särskilt för ungdomar. Då måste vi följa det." Per-Anders Jarfborg, rektor Kungsgårdsgymnasiet

Många tar upp mediernas möjligheter och ger exempel på hur medier kan och bör användas i ett pedagogiskt sammanhang. Alla grupper berör på olika sätt mediernas betydelse för kreativitet, fantasi, inspiration, skapande och kommunikation. De kulturinriktade verksamheterna nämner även att medierna är en del av kulturen, en konstform och ett viktigt verktyg för tillgängliggörande. Alla grupper är överens om nödvändigheten av kunskap om kritiskt granskande, informationssökning, urval och analys av medier. Medier som ett verktyg för lärande och som kompensatoriska hjälpmedel för barn med behov av särskilt stöd tas också upp i sammanhanget. I några grupper säger man att medierna underlättar ett gränsöverskridande arbete, mötet med barn och ungas verklighet, pedagogisk dokumentation och synliggörandet av barns lärande.

"Medier är ju en livsviktig del av vårt kunskapande idag. Det är genom medierna vi skaffar och bearbetar information, lär oss, syns för andra och blir till som individer. Medierna är vår sociala arena och vår kunskapsbank. Nästan alla skriver under på att vi behöver olika verktyg för lärande och att vi alla lär på olika sätt. Här har medierna avgörande betydelse./.../ EU-kommissionens listning av kompetenser är digital- och kulturell kompetens några av de viktigaste och likställs med språk och matematisk kompetens." Annelie Norberg, mediepedagog UR.

Skolornas arbete och förutsättningar

Texten nedan gör inget anspråk på att ge en generell bild av skolornas arbete med medier. Det skulle vara ett alltför omfattande arbete att genomföra med den tidsram som utredningen haft. Cirka 30 pedagoger och fem rektorer har beskrivit sitt arbete och vid jämförelse med andra mediepedagogiska utredningar runt om i landet finns stora likheter. Den enkätundersökning som utbildningskontorets IT-pedagoger arbetar med att sammanställa kan säkert ge en mer omfattande bild av den tekniska kompetens som finns och behövs.

Skolornas arbete med medier

Hur skolorna arbetar med medier ser olika ut både vad gäller sätt och omfattning. De satsningar som gjorts rör framför allt kompetensutveckling, ITIS och teknikinköp, men på gymnasienivå har satsningarna även handlat om utbildningsprogram och kurser. Inriktningarna på mediearbetet spänner från att det inte finns någon till att man arbetar ämnesintegrerat med medier, använder medier som kompensatoriska hjälpmedel och att man

har medieinriktade utbildningsprogram. Om det står i skolans lokala skolplan är många osäkra på och nämns det är det inte som ett prioriterat utvecklingsområde.

Både rektorer och lärare säger att många är positivt inställda, att det finns ett intresse och att eleverna uppskattar när medier används i skolarbetet. Flera säger dock att medier används lite och enbart av några få engagerade lärare. Anledningar till det tror många är okunskap, stor arbetsbörda, tidsbrist och att det inte prioriteras.

Hur medier används beror på vilken ålder det handlar om. Förskolan, låg- och mellanstadiet uppger att de framför allt använder medier för pedagogisk dokumentation, administrativa uppgifter, som kompensatoriska hjälpmedel och som upplevelse genom exempelvis filmvisning. Pedagogerna på förskolan upplever inte barnens intresse för medier som särskilt stort. På de två högstadieskolorna används medier lite olika men exempel är grundkurser i data, källkritik, analys och medieproduktion som skoltidning, radio, layout och filmskapande.

"En viktig roll vi har är att göra eleverna medvetna. Vi använder oss av ett sociokulturellt arbetssätt där vi utgår från elevernas verklighet. De tänker mycket i bilder och det använder vi massor på alla sätt. Det blir viktigare med medier i ett mångkulturellt område, det går inte annars. På skolan använder vi medier i olika utsträckning, men arbetet skiftar mycket. De används mest i svenska och SO-ämnena, men vi försöker att sprida det." Pedagoger, Hagabyskolan, högstadie.

Gymnasieskolorna är de som är mest nöjda med sitt arbete med medier. Arbetet skiljer sig dock åt en del. Kungsgårdsgymnasiet har medieprogram och medierelaterade kurser som väljs av cirka en tredjedel av alla elever. Film- och Musikgymnasiet, som är en friskola i Studieförbundet Östergötlands regi, har en ämnesintegrerande inriktning där allt arbete genomsyras av medier. Varje kärnämne samarbetar oftast med ett karaktärsämne och man arbetar mycket med olika medieproduktioner. De Geergymnasiet har ingen medieinriktning, men erbjuder några medierelaterade kurser. Arbetet är beroende av enskilda lärares intresse.

Kompetens och kompetensutveckling

Kompetensen upplever nästan alla som mycket varierande, från obefintlig till spetskunskap, och att det oftast handlar om eldsjälar. Gymnasieskolorna upplever till större del att kompetensen är god medan flera skolor säger att den är svag. Alla pedagoger vill ha kompetensutveckling och de flesta rektorer säger att de erbjuder lärarna det, men att det oftast handlar mer om det tekniska än om innehåll och det pedagogiska. Nästan alla lärare upplever att de har möjlighet att få kompetensutveckling, men att det i praktiken är svårare på grund av kostnader och vikarieersättningar.

Tillgång till mediepedagogiska hjälpmedel och resurser

Även tillgången till mediepedagogiska hjälpmedel och resurser ser olika ut beroende på skola. Från väl fungerande teknik och kompetens till att man upplever tillgången som väldigt dålig. Många pedagoger anser att tekniken är ouppdaterad, otillgänglig, krånglig och otillräckligt. Även här är gymnasieskolorna de som är mest nöjda, vilket inte är särskilt konstigt med tanke på deras medieinriktningar. Några rektorer tycker att resurserna är bättre än vad pedagogerna på samma skola tycker. De mediepedagogiska resurser som finns utanför skolan används dock regelbundet av alla skolor förutom en. Vilka och hur beror på elevernas ålder. Generellt nämns Mediacentralen, Stadsbiblioteket, Skolbio och Kulturskolan används mycket för mindre barn. Andra verksamheter som nämns är bland annat Skoldatateket, UR, Lektion.se och Multimediabyrån. Kulturskolans uppsökande verksamhet uppskattas mycket och många tycker att Skolbion är bra, men att det kan vara en ekonomisk fråga om man använder den

eller inte. Mediacentralen används flitigt men många vill ha ett mer uppdaterat och tillgängligt utbud.

Viljan att utveckla det mediepedagogiska arbetet

De regionala och lokala verksamheterna och nästan alla rektorer och pedagoger vill utveckla eller ser utvecklingsmöjligheter för sitt mediepedagogiska arbete. Det verksamheterna vill utveckla är framför allt tillgängligheten av sin verksamhet, material, samlingar, program, kursor och information genom exempelvis bättre visningsmöjligheter, utåtriktade projekt, digitala portaler och databaser, webbsidor för marknadsföring, information och distribution av tjänster, men även genom ett vidgat målgruppsstänk.

"Vi påverkas av nya sätt att uppleva film. Tidigare pratade vi bara om att eleverna skulle komma till bion. Sedan flera år har vi pratat om att se film i andra miljöer, som exempelvis klassrummen. Det viktigaste är ju ändå att man ser film och skulle dyra resor, tidsbrist och bara filmvisningar utanför skolan bidra till att färre fick se film så är det ingen bra lösning. Det är ju viktigt att tänka pragmatiskt kring visningsformen". Johan Karlsson, Filmkonsulent, Skolbio

Den pedagogiska verksamheten riktad mot skolorna är ytterligare något som de vill utveckla. Exempel är att arbeta mer gränsöverskridande och tematiskt med samtal, innehåll och gestaltning, integrera sina resurser mer i det pedagogiska arbetet, använda fler medier och arbeta mer skapande och uppsökande. Samarbeta med andra aktörer, större samordning av de resurser som finns och ökad kunskap och kompetens inom den egna verksamheten tas också upp. Även att utveckla de kompetenshöjande insatser som riktas till skolledare, lärare och elever i form av förhandsvisningar av film, föreläsningar, workshops, seminarier, nätverk och inspiration. Resurser som teknik, utbud och nya tjänster nämns också.

Vad skolorna vill utveckla skiljer sig lite mer åt, men både rektorer och pedagoger vill utveckla grundkunskaperna och förståelsen av de digitala mediernas möjligheter. Även elevernas möjlighet att arbeta i mer verkliga projekt där de kan publicera sig genom exempelvis skolans hemsida, intern-TV, i klassrummet och i offentliga sammanhang. Många pedagoger vill arbeta mer praktiskt och skapande med film, bilder och tidningar och flera rektorer ser också att det är viktigt att använda medierna kreativt i arbetet. En utveckling av det tematiska och ämnesintegrerande arbetet tas upp av många pedagoger. Ytterligare utvecklingsområden som de tar upp är elevernas delaktighet, samarbete med andra skolor och verksamheter, bättre utnyttjande av befintliga resurser samt tillgängligare, bättre och mer pedagogisk teknik.

Förutsättningar för ett mediepedagogiskt utvecklingsarbete

Utredningen bygger som tidigare nämnts på ett stort antal intervjuer och samtal med i huvudsak fyra olika grupper: tjänstemän från kultur- och fritidskontoret och utbildningskontoret, representanter för olika verksamheter, rektorer och pedagoger. En viktig fråga har varit vilka förutsättningar de anser är nödvändiga för ett mediepedagogiskt utvecklingsarbete, både inom den egna organisationen och mer generellt. Nedan ges en sammanställning av svaren på frågan.

Kompetensutveckling

Alla grupper ser att det finns ett stort och varierande kompetensutvecklingsbehov och att större pedagogisk och teknisk kunskap och förståelse krävs på politisk-, tjänstemanna-, rektors- och pedagognivå. Vad gäller skolorna tar flera av grupperna upp att kompetensutvecklingen måste baseras på verkliga behov och förutsättningar så att det går att omsätta i praktiken.

"Vi har hela tiden sagt att A och O är utbildning. Om vi inte ger utbildning och visar på möjligheterna i arbetet så kommer ingen att använda tekniken. Detta är något som vi har lyckats med i arbetet med den nya utbildningsplattformen. Det har varit flera pedagoger inblandade i planeringsarbetet och det här är resultaten av verkliga behov". Anna-Karin Fällman, Per Joelsson, IT-pedagoger, utbildningskontoret.

Både från utbildnings- och kultursidan betonas vikten av uppsökande verksamhet. Det menar flera, inte minst pedagoger, att det ger stöd, kunskap och inspiration utifrån skolans behov och förutsättningar. Stöd och handledning genom hela processen och kontinuerlig utbildning är nödvändigt för en hållbar kompetensutveckling enligt skolorna och de verksamheter som erbjuder olika mediepedagogiska resurser. De nämner också att det måste ges coaching, stimulans och stöd fortlöpande till skolorna samt att det finns en koppling till det vanliga skolarbetet för att det inte bara ska bli "en dag på Skansen" eller "jippobetonat". Flera pedagoger säger att de har ett behov av att kunna vända sig någonstans utanför skolan med frågor och problem t.ex. via telefon, mail, besök och hemsida. Eftersom kunskapsnivån och resurserna varierar så mycket inom och mellan olika skolor menar flera pedagoger att en generalisering av fortbildningen inte är en bra lösning. Många tycker att det är bra att lära sig av varandra, andra menar att det inte är hållbart utan att man måste satsa på hela arbetslag inte minst på grund av tidsbrist.

"Jag tror att det finns en rädsla bland många vuxna som gör att de har svårt att förstå och ta till sig det de inte känner till eller har kunskap om. Den nya kulturen med medier kan vara svår att ta till sig och förstå, vilket skapar stora generationsklyftor. Skolan ska inte bidra till sådana klyftor utan visa att det finns stora användningsområden och att många av dem kan integreras i våra ämnen. För att göra det måste vi lära oss mer och diskutera mycket. När man hörjar använda medier och ser vilken genomslagskraft det har så blir man inspirerad till att göra mer." Åsa Svensson, rektor, Klockaretorpsskolan

Läroarutbildningens betydande roll för att öka kunskapen nämns av alla grupper. Detta är ett behov som Läroarprogrammet har sett och arbetar för att möta.

"Vi såg att det fanns ett stort behov av kompetens på området. Tanken med inriktningen på IKT är inte att utbilda tekniker utan pedagoger med kunskap om teknik och medier, som verkar i gränsländan mellan teknik och pedagogik/.../För att mediepedagogiken ska bli en naturlig del av skolans värld så måste kommunen satsa på sin egen verksamhet så den blir bra. När våra studenter är ute i verkligheten är den ofta medielös. När de är ute på praktik får de ofta lösa tekniska problem i stället för att visa på ett mediepedagogiskt arbetssätt. Det är väldigt viktigt att pedagogerna vet hur medievärlden fungerar för de unga och att de kan använda de nya pedagogiska verktygen." Anderz Grunnesjö, Mats Beveryd, Läroarprogrammet, Campus Norrköping

Samverkan och samordning

Många har ett rikt nätverk kring sin verksamhet. Ser man på de lokala och regionala resurser som finns så samarbetar de med olika aktörer såväl lokalt som regionalt och nationellt. Exempel är föreningar, institutioner, myndigheter, organisationer, universitetet, skolor, näringslivet och andra kommuner. Samverkan och samordning ses som betydelsefullt både på förvaltnings- och verksamhetsnivå.

"Att ha mediepedagogiken samlat under ett tak skulle underlätta. I vår verksamhet har vi för lite resurser vad gäller t.ex tjänster för att kunna utöka vår medieverksamhet. Däremot önskar jag att man kan behålla kopplingen till övriga Kulturskolan eftersom det finns stora möjligheter till samarbete över ämnesgränserna". Kristina Pauser, pedagog Kulturskolan

En samordning av de resurser som finns är något som rektorer och pedagoger efterfrågar. Det behövs ett synliggörande och en övergripande bild av resurserna menar de. Även tydligare och gemensam information om de utbildningar, tjänster och material som finns. Dagens information upplevs som otydlig vad gäller avsändare, syfte och vad som erbjuds samt att den stora mängden gör det svårt att göra urval. Många av verksamheterna upplever att det är svårt att nå skolorna med sina aktiviteter och ser även de ett behov av ett bättre synliggörande och tillgängliggörande genom större samordning, gemensam marknadsföring och information. De nämner också samordningsmöjligheter som fortbildning, teknik, lokaler och bidragsansökningar. Kultur- och fritidskontoret är medvetna om detta och menar att de måste bli mer lyhörda för skolans behov, förpacka det som erbjuds bättre och skapa långsiktiga samarbeten med skolan.

"Vi måste rigga vår organisation så den blir tydlig och så man vet vem som arbetar med frågan. Idag kommer det information etcetera från så många olika håll så att det blir förvirrat för skolan". Tina Karlsson, programansvarig, kultur- och fritidskontoret

Flera av de regionala och lokala verksamheterna skulle vilja ha en bättre struktur för **samverkan** eftersom det skulle ge större inblick i och förståelse för varandras verksamheter. De tillsammans med de kommunala förvaltningskontoren och Regionförbundet ser även möjligheter till **regional** samverkan och samordning. Dels på strategisk nivå då det ligger i kommunens uppdrag och dels vad gäller kompetensutveckling, nätverk, erfarenhetsutbyte, goda exempel och för att hålla diskussionen levande.

"Det finns alla möjligheter att samverka. Man ska inte begränsa arbetet vid institution och verktyg, det är temat och innehållet som är intressant!" Annelie Nörberg, mediepedagog UR

Erfarenhetsutbyte och goda exempel

Alla intervjugrupper tycker att det är viktigt med erfarenhetsutbyte samt att man vill få inspiration genom goda exempel för att se de möjligheter som finns. De kommunala förvaltningskontoren och särskilt verksamheterna tar upp nätverk, forum och mötesplatser som en förutsättning för detta. Verksamheterna betonar att det skulle kunna bidra till gränsöverskridande samverkansmöjligheter och större möjlighet att nå skolorna. Få rektorer och pedagoger nämner just forum och nätverk som form för erfarenhetsutbyte.

"Alla vi arbetar med mediepedagogiska frågor på olika sätt därför är det viktigt med ett forum. Det kan även skapa en miljö utan hinder där man kan bolla idéer kring skapande, analyserande och upplevelse av och med medier. Det kan ge en gemensam idégrund" Konstantin Economou, KSM, Linköpings Universitet/Campus Norrköping

"Det är nyttigt att träffas för att få inspiration och utbyta idéer och erfarenheter. Men det måste finnas en vettig tanke och mål med det. Det behöver inte vara så uppstyrt och protokollfört utan mer som en mötesplats eller fika. Ett mediepedagogiskt centrum skulle kunna bli en sådan mötesplats. Det behövs en levande diskussion om vad vi är bra på och vad vi kan göra tillsammans. Det är en förutsättning för att överleva." Pedagoger, Kungsgårdsgymnasiet

En levande dialog är alla grupper eniga om att det behövs för att intresset, idéerna och inspirationen ska väckas ute på skolorna och för att frågan ska synliggöras och förankras. I flera av grupperna nämns att den gränslöshet som kännetecknar så mycket i dagens samhälle också måste synas i den organisation och struktur som finns.

"Idag ligger IT och kultur långt från varandra och man identifierar sig inte med varandra. Fanns det ett möte mellan dessa skulle det underlätta för såväl kulturområdet som för skolorna. En mötesplats skulle göra att vi lättare kan se och möta behoven". Tina Karlsson, programansvarig kultur- och fritidskontoret

Resurser för utveckling

De resurser som anses behövas är framförallt tid, teknik, pengar och personal/tjänster. Verksamheterna och skolorna betonar att tid är helt avgörande för att de ska kunna driva och utveckla både sin kompetens och verksamhetens arbete. Om det inte finns i tjänsten menar skolorna att det bara bli något ytterligare som läggs på deras ansvar. Bra och mer tillgänglig teknik ser alla grupper som en viktig förutsättning. Många pedagoger säger att den måste komma parallellt med kompetensutveckling då krånglig teknik gör att de tappar intresset. Flera tar upp att det krävs märkta pengar för att arbetet inte ska rinna ut i sanden. Personal och kompetens tas upp på olika sätt i alla grupper. Att det behövs fler som arbetar med frågan nämns av många, men flera tar också upp att det behövs en resurs/strateg som arbetar med och utvecklar frågan, inspirerar och har en sammankallande funktion. Flera av verksamheterna vill även ha stöd i att utveckla sin verksamhet och hjälp med att se med nya ögon på de resurser och möjligheter man har. Kultur- och Fritidskontoret tar upp att en delfinansierad tjänst mellan dem och utbildningskontoret skulle svara mer mot verkligheten, skapa förutsättningar för samverkan och motverka ett stuprörstänkande eftersom det handlar om tvärsektoriella frågor och -tjänster. Andra tjänster som nämns är lärare med mediepedagogisk kompetens på skolan, mediecoacher, medieombud och nya tjänster på kommunal nivå.

Övriga förutsättningar:

Alla grupper tar upp att det mediepedagogiska utvecklingsarbetet måste vara långsiktigt och bygga på ett intresse och behov underifrån för att det ska ske någon förändring.

"Kanske borde vi börja på vår enhet att formulera vad vi vill och vad som är bra för att kunna övertyga nämnden. Ofta om det kommer uppifrån så är det svårare att ta till sig det, men om det finns en stark vilja underifrån, blir det lättare att få ett resultat." Per-Anders Jarlborg, rektor Kungsgårdsgymnasiet

Nästan alla tar upp att innehåll är viktigast och flera menar att fokus bör ligga på ämnesintegrering och tematiskt arbete. Tekniken ska bara vara ett verktyg för ett mediepedagogiskt arbetssätt. Visningsmöjligheter för elevproducerat material, både i och utanför skolan, är något som efterfrågas av verksamheter, rektorer och pedagoger.

Det som generellt nämns som hinder för ett utvecklingsarbete är inställning, attityd, rädsla och okunskap. Pengar, tidsbrist och prioriteringar är andra hinder som tas upp.

"Hinder för ett utvecklingsarbete är att det går snabbt, okunskap, rädsla och otrygghet. Vi är själva ett hinder då det inte fastnar riktigt. Teoretiskt så kan de flesta förstå, men i praktiken är det inte lika enkelt. Det behövs kompetens för att se kopplingar och det gränsoverskridande och mod för att pröva nya fält och förnya. De

riktiga entusiasterna finns inte här på vårt kontor utan på Kultur och Fritid och de ansvarar och driver inte den verksamhet som arbetet riktas mot". Jan Bouvin, Programansvarig grundskolan, utbildningskontoret

"Okunskap är det största hindret. Ofta handlar det om att förändra sin attityd, arbetssätt och förhållningssätt. /.../ Skulle vi tjänstemän och politiker ha mer kunskap om medier så skulle vi säkert vara mer positivt inställda till ett mer medieinriktat skolarbete." Kerstin Mohall, samordnare lärande och arbetsmarknad, Regionförbundet Östern

"Kan man det inte så ser man inte vilka behov man har utan ser bara att det är något ytterligare som läggs på axlarna och inte att det är ett hjälpmedel." Pedagoger, Silverdansens IT-grupp

Utbildningskontorets roll

I samtliga intervjugrupper nämns att utbildningskontoret har en betydande roll för ett mediepedagogiskt utvecklingsarbete. Frågan, menar man, måste lyftas, prioriteras och förankras långsiktigt på politisk-, tjänstemanna- och rektorsnivå. Stöd, uppmuntran, fortbildning, resurser och mandat i arbetet samt tydligare gemensamma strategier och visioner efterfrågas. Många tar upp behovet av centrala riktlinjer i form av styrdokument, framför allt den kommunala skolplanen, vilket flera rektorer säger är en förutsättning för att mediearbetet ska tas upp i de lokala skolplanerna.

"Om det står i de kommunala styrdokumenten blir det något som vi inte kan välja bort. Men det måste vara tydligt formulerat annars finns det för stora tolkningsmöjligheter. En förutsättning för ett mediepedagogiskt utvecklingsarbete är att skolorna får stöd i formulerandet av de lokala planerna. Man måste få stöd i processen under flera år. Har man kompetensen på enheten så underlättas utvecklingen." Åsa Svensson, rektor Kloockaretorpsskolan

Flera pedagoger säger att utbildningskontoret måste ha kunskap, intresse och förståelse för området samt större verklighetsförankring och att pedagoger är med i utvecklingsarbetet.

"De medieinriktade målen i de nationella styrdokumenten måste läggas till och synliggöras i de kommunala styrdokumenten. Det är de målen vi arbetar efter. Det skulle ge ett stöd i arbetet gentemot eventuella motstridiga kollegor och skolledare./.../Hade man större kunskap skulle man formulera sig annorlunda." Pedagoger Kungsgårdsgymnasiet

Alla de verksamheter som ligger under kultur- och fritidskontoret och de som arbetar regionalt ser det som nödvändigt att det finns en samverkan mellan utbildningskontoret och kultur- och fritidskontoret och många upplever att det är svårt att få med utbildningssidan i arbetet.

"Det är viktigt att ett sådant här arbete förankras väl på så väl kultursidan som utbildningssidan inom kommunen annars blir det svårt att få fart på utvecklingen. /.../Vi får inte göra det utan utbildningssidan. Det är en skolutvecklingsfråga och gör vi det åt dem där det den dagen vi inte har resurser för att fortsätta. Just nu är vi en gerillagrupp som kämpar för frågorna, vilket inte är en bra idé men där är vi nu. Är inte utbildningssidan med så vacklar vi – så där har vi en viktig uppgift." Mattias Ahlén, projektledare Film i Öst, regionalt resurscentrum för film

De intervjuade på utbildningskontoret fick frågan vilken roll de kunde ha i ett mediepedagogiskt utvecklingsarbete. De säger att deras roll skulle kunna vara att kommunicera, sprida information och påverka politiker, tjänstemän och skolledare i redan etablerade forum. Även ge stöd, visa intresse för frågan och stå för uppföljning och styrmedel i form av resurser och uppdrag till enheterna. De nämner också att de kan bli bättre på själva området och arbeta med central kompetensutveckling om man ser ett generellt behov. Utöver detta nämns även IT-samordnarens, -pedagogerna och informatörens arbete i att sprida kunskap, information, väcka intresse och synliggöra området. Den kommunala skolplanen ser

de inte är en tillräcklig lösning för att bedriva ett utvecklingsarbete. För att skrivas in i den måste det vara en långsiktig satsning, finas ett generellt behov underifrån eller att politikerna säger att det ska skrivas in och förtydligas. Först då kan man gå före som central förvaltning. Satsningen på IT i skolan är ett exempel på verksamhet som skulle kunna skrivas in. IT-pedagogerna tror dock att arbetet skulle spridas snabbare, att lärarna skulle ha något att hänvisa till och skolorna skulle få stöd i formulerandet av de lokala skolplanerna om det skrevs in i kommunens skolplan. Samtliga rektorer som intervjuats säger även att de har ett viktigt ansvar och måste vara lyhörda, ge stöd, uppmuntra, lyssna, inspirera, utmana och upprätthålla arbetet.

Liksom utbildningskontoret ser Regionförbundet Östsam att de skulle kunna bidra till ett mediepedagogiskt utvecklingsarbete på ett mer strukturellt plan genom spridning av information, erfarenheter och kompetens till tjänstemän och politiker genom olika forum, seminarier och workshops.

Avslutande diskussion

Den positiva synen på medier, viljan att utveckla och förändra, flera mediepedagogiska resurser och satsningar som stämmer väl överens med det som efterfrågas från skolans håll gör goda möjligheter att bedriva ett mediepedagogiskt utvecklingsarbete i Norrköping om de rätta förutsättningarna finns. Nedan förs en diskussion om hur förutsättningarna ser ut idag, vad som behövs för att möta de behov och visioner som finns och för att kunna stödja och utveckla det mediepedagogiska arbete som redan bedrivs. Kortfattat beskrivs även förutsättningarna för den film- och mediepedagogiska verksamhet som planeras i Norrköpings Visualiseringscenter C.

Nulägesbeskrivning av det mediepedagogiska arbetet

Styrdokument

På nationellt plan finns det stora likheter mellan utbildnings- och kulturområdets styrdokument och uppdrag vad gäller mediernas betydelse. Även kopplingen mellan skolan och kulturen är tydlig. På kommunal nivå ser det annorlunda ut. Det **kulturpolitiska programmet** ger en bred bild av mediernas betydelse för kulturverksamheten, betonar skolans roll och att en utökad samverkan skapar bra förutsättning för skolorna att nå läroplanens mål. Det görs satsningar på barn och unga där medierna har en stor betydelse och mycket av det som presenteras stämmer väl med de förutsättningar som efterfrågas. I utbildningskontorets styrdokument **Program för Livslångt lärande** och nämndernas uppdragsplaner står inget direkt om medier, IT, det vidgade textbegreppet eller kultur. Trots en satsning på IT i skolan under flera år nämns inget om detta. Flera av de övergripande mål som presenteras skulle dock underlättas av ett medieanvändande och -perspektiv. Några exempel är mediernas förmåga att möta barn och unga i deras verklighet och genom deras olika språk, för att använda sig av moderna pedagogiska metoder, tillmötesgå barns olika kompetenser och sätt att lära och för att underlätta kontakten med det omgivande samhället.

Mediepedagogiskt arbete, satsningar och resurser

På **förvaltningsnivå** har man sett mediernas betydelse. Generellt är utbildningskontorets arbete och satsningar mer IT- och teknikinriktade medan kultur- och fritidskontoret arbetar mer åt det mediepedagogiska hållet. Utbildningskontoret gör dock andra satsningar som exempelvis på genuspedagoger, vilkas arbete både har en viktig och intressant koppling till medier. Båda kontoren arbetar med kompetenshöjande insatser och för att synliggöra området på olika sätt. Till viss del stämmer detta överens med förutsättningarna för ett utvecklingsarbete. Exempel är utbildningskontorets satsningar på bättre tekniska förutsättningar och kompetensutveckling och kultur- och fritidskontorets satsningar på en film- och mediepedagogisk resurs. I dagsläget finns dock ingen samordning av satsningarna eller större samverkan kring frågan.

De **mediepedagogiska resurser** som finns arbetar brett med medier, från tillgängliggörande, kompetensutveckling, upplevelse, skapande, analys till tematiskt och strategiskt. Sammantaget finns kompetens och en mediepedagogisk bredd. Utöver detta finns Linköpings universitet, Campus Norrköpings medieutbildningar och lärarprogram som arbetar aktivt för att få in medierna naturligt i utbildningen. Det många vill utveckla stämmer bra överens med både de behov som finns och de förutsättningar som nämns som nödvändiga för en utveckling. Det som bör påpekas är att det är få personer som arbetar med frågan och att det många gånger inte rör sig om ett heltidsarbete. Flera tycker även att det är svårt att nå

skolorna med sin verksamhet och pedagogerna upplever att det saknas överblick och tydlig information. Flera av verksamheterna riktar sig också till samma målgrupp med liknande erbjudanden.

Enligt de flesta av de 30 pedagoger och fem rektorer, som arbetar på sju olika skolor, ser arbetet, resurserna och kompetensen mycket olika ut både inom och mellan skolorna. Men visst finns det goda exempel. På de skolor som inte har någon form av medieinriktning eller någon eldsjäl bedrivs inte medierelaterad undervisning i någon större utsträckning. Många gånger finns en vilja, men samtidigt upplevs hindren som många. Medieanvändningen ses ofta som något ytterligare mycket på grund av tidsbrist, okunskap om möjligheterna och otillräckliga tekniska resurser. Utifrån den bild som intervjuerna har gett verkar medier och IT inte vara ett naturligt pedagogiskt verktyg för de flesta skolorna och inte heller ett område som prioriteras i särskilt hög grad, varken av skolorna eller utbildningskontoret. Denna bild bekräftas även av andra undersökningar runt om i landet.

Resurser, samverkan och erfarenhetsutbyte

Enligt många av verksamheterna och pedagogerna finns en brist på resurser som tid, pengar, teknik, kompetens och personal. Nästan alla intervjuade säger att kompetensen varierar mycket inom den egna verksamheten och vill ha och ser ett behov av kompetensutveckling. Många säger att innehållet är det viktiga men man vill ha både teoretisk och praktisk pedagogisk och teknisk kunskap. Det är tydligt att det behövs mer och tydligare information om vad mediepedagogik är, mediernas möjligheter och vilka resurser som finns. Det finns både en efterfrågan och en medvetenhet om detta.

Det finns **samverkan** mellan flera av de mediepedagogiska resurserna och andra aktörer samt en vilja att utveckla det. Tillsammans erbjuder de ett stort lokalt, regionalt och nationellt kontaktnät. Samtidigt anser samtliga att det behövs en bättre samverkan och dialog mellan olika grupper. Kulturskolan har i sitt uppdrag att öka samverkan med skolan samt en viktig roll i att samordna de pedagogiska insatserna som andra kulturinstitutioner erbjuder barn och unga. Som tidigare nämnts är resurserna uppdelade under olika förvaltningskontor, vilka arbetar parallellt med frågan. Det finns inga gemensamma satsningar eller strategier för det mediepedagogiska området. Det bedrivs redan vissa regionala samverkansprojekt men båda förvaltningskontoren, Regionförbundet Östsmå och de lokala och regionala resurserna ser större regionala samverkansmöjligheter.

Erfarenhetsutbyte, goda exempel, inspiration och en levande dialog upplever många saknas eller behövs mer av. Mycket finns men en utveckling, samordning, stöd och tillgängliggörande behövs. Under utredningsarbetet bjöds de lokala och regionala mediepedagogiska resurserna in till ett samtal om behovet av ett forum för området. Intresset och behovet fanns och samtalen har fortsatt. Många viktiga aktörer finns representerade eller har visat intresse för att delta. Några exempel är utbildningskontoret, Linköpings universitet, Utbildningsradion, Regionförbundet Östsmå och andra lokala och regionala verksamheter.

Förutsättningar för ett mediepedagogiskt utvecklingsarbete

Vilka förutsättningar som behövs för ett utvecklingsarbete skiljer sig inte särskilt mycket från andra utvecklingsområden. Kompetensutveckling, resurser, samverkan och samordning är inget nytt, vilket innebär att det både finns erfarenheter och strukturer för detta inom kommunen. Nedan diskuteras de olika förutsättningarna mer ingående.

Kompetensutveckling

Det finns ett stort kunskapsbehov och kompetensutveckling måste ges parallellt på samtliga nivåer. Det skulle skapa ett tryck underifrån samtidigt som kunskapen finns för att tillmötesgå detta på förvaltningsnivå. De resurser som finns skulle även ha möjlighet att utveckla sin verksamhet och bättre kunna möta de behov som finns. Politiker, tjänstemän och skolledare, som många gånger är nyckelpersoner i utvecklingsprocesser, behöver främst få inspiration och kunskap om mediernas möjligheter och betydelse. Kompetensutvecklingen riktad mot pedagogerna, som är de riktiga motorerna för utveckling, måste formos utifrån skolans behov och förutsättningar och tydligt visa hur det som erbjuds kan kopplas till undervisningen och de mål som finns. Långsiktighet och kontinuitet där pedagogerna får stöd, handledning och inspiration genom hela processen är viktigt.

Lärarna måste uppleva det mediepedagogiska arbetet som enkelt, roligt, lärorikt och nödvändigt. I och med att eleverna ska kunna uppleva, reflektera, kommunicera och skapa genom medier och att ett ämnesintegrerat arbetsätt eftersträvas är detta något som borde utmärka den kompetensutveckling som erbjuds. Trots att många betonar innehållets betydelse kännetecknas arbetet med medier i skolan och en del satsningar av fokus på teknik. Ligger fokus enbart på tekniken kommer kunskapen inom en snar framtid vara inaktuell och det kommer fortfarande inte ha bidragit till den pedagogiska utveckling som är nödvändig för att följa utvecklingen.

För en hållbar kompetensutvecklingsatsning behövs en långsiktig planering, större samordning och synliggörande av de resurser som finns, att skolorna känner sig delaktiga, en större kunskap om skolans styrdokument, mål och lärsplanering och inte minst en diskussion om vad som är ett attraktivt och relevant utbud för skolorna. I och med att kunskapen, förutsättningarna och behoven ser så olika ut kan kompetensutvecklingen inte generaliseras utan måste erbjuda både bredd och djup. Bredden skulle bidra till att fler får grundkunskaperna, skapa likvärdiga förutsättningar och minska klyftorna. En satsning på djupet driver utvecklingen framåt och ger näring, stöd och uppmuntran till de med redan stor kunskap. Det är även viktigt att kompetensutvecklingen riktar sig till flera lärare på samma skola då det skapar möjligheter för erfarenhetsutbyte, delaktighet och stöd. Enskilda lärare och eldsjälur kan inte driva utvecklingen långsiktigt och lika lite som svenskan kan ligga på en lärares axlar kan kunskapen om medier göra det. Lärarnas kunskap om innehåll och pedagogik är en stor resurs i ett mediepedagogiskt utvecklingsarbete. Kunskapsbehovet är stort, vilket bör mötas genom gemensamma satsningar och en centralt arrangerad kompetensutvecklingsinsats.

Samarverkan och samordning

Medierna är en del av samhällsutvecklingen, flera förvaltningskontor erbjuder medieinriktade resurser och gör satsningar riktade mot skolorna och det ingår i skolornas ansvar att arbeta med medier. För att bedriva ett mediepedagogiskt utvecklingsarbete är det därför viktigt att arbeta gränsöverskridande oavsett förvaltning, institution, ämnesområde eller kompetens. Även att samordna och synliggöra de resurser och stödjande strukturer som finns och de satsningar som görs.

Det behövs en större samverkan mellan utbildningskontoret och kultur- och fritidskontoret. Det skulle visa på områdets prioritet, ge en helhetsbild, driva och stimulera utvecklingen och bättre svara mot befintliga behov som inte begränsas av kommunal organisation och struktur. De mediepedagogiska resurser som finns spelar en otroligt viktig roll för skolans pedagogiska

utveckling och uppfyllande av de nationella styrdokumentens mål. Fanns större samverkan, synliggörande och samordning av aktiviteter, program och kontaktnät skulle det bidra till större inblick i varandras verksamheter, möjlighet till gemensamma projekt, en tydligare bild av och större utnyttjande av de resurser som finns och ett mer övergripande målgrupps- och utvecklingstänk. Det skulle också ge större kunskap om vilka ytterligare satsningar och resurser som behövs. Ett exempel är lärarprogrammet, som många tar upp som en viktig förutsättning. De arbetar aktivt med medier och IT, vilket få utanför universitetet verkar veta om. Lärarutbildningen och dess studenter borde vara en viktig målgrupp och samarbetspart då de tar med sig kunskaperna och kontakterna ut i arbetslivet. Det är även viktigt att den verklighet de möter har kunskap och förståelse för deras kompetens.

Information och synliggörande

Det är tydligt att det behövs information om vad mediepedagogik är, mediernas möjligheter, vilka resurser som finns och hur arbetet ser ut. Det finns både en efterfrågan och en medvetenhet om detta. För att mediepedagogiken ska bli en kraftfull satsning som förankras väl, väcker intresse och engagemang är det viktigt att information riktas till politiker, tjänstemän, skolledare och pedagoger. Det finns redan många olika etablerade informationskanaler på politisk-, tjänstemanna-, verksamhets- och skolnivå. Dessa behövs identifieras för att på bästa sätt kunna sprida information till olika målgrupper. Mediefrågan måste lyftas i olika sammanhang då den har stor betydelse för många olika områden. En god förutsättning för att förankra det mediepedagogiska arbetet är att utbildningskontoret, kultur- och fritidskontoret och Regionförbundet Östsmåland ser att deras roll i ett utvecklingsarbete skulle kunna vara att sprida information och synliggöra frågan.

Erfarenhetsutbyte, goda exempel och en levande dialog

Goda exempel som finns lokalt, regionalt, nationellt och internationellt måste synliggöras och presenteras. Intressant mediepedagogiskt arbete bedrivs på såväl skolnivå som förvaltningsnivå, vilket skulle bidra till inspiration, erfarenhetsutbyte och säkert framtida samverkansprojekt och nätverkande. Det behövs även mer långsiktiga och kontinuerliga möjligheter till erfarenhetsutbyte, men formen för detta bör variera beroende på syfte och målgrupp. Formella och informella nätverk, forum, fysiska och virtuella mötesplatser som exempelvis konferenser, seminarier, workshops eller digitala webbsidor skulle ge ett bra samtals- och samverkansklimate som skulle hålla dialogen levande. En anledning till att nätverk inte nämns särskilt ofta i samtalen med rektorer och pedagoger, trots att de vill ha erfarenhetsutbyte, är säkert deras pressade scheman. Ett mediepedagogiskt nätverk för lärare måste därför få växa fram utifrån verkliga behov och kanske i alternativa former.

Resurser

Brist på tid, pengar, teknik, kompetens och personal nämns av många. Ett utvecklingsarbete är självklart beroende av dessa oavsett om det är på förvaltnings-, verksamhetsnivå eller på en enskild skola. Bestämmer sig Norrköpings kommun för att genomföra en mediepedagogisk handlingsplan så måste man avsätta resurser. Men man måste också vara medveten om att det redan idag bedrivs ett stort mediepedagogiskt utvecklingsarbete, finns bra resurser och engagerade personer samt en stark vilja att utveckla området. Mycket handlar även om att hitta andra lösningar, prioritera och se möjligheter.

Teknikresurserna ser mycket olika på skolorna, men i och med att utbildningskontoret arbetar för att skapa bättre och mer jämlika IT-miljöer och -kunskaper så är detta något som kommer att förbättras på sikt. Eftersom många lärare upplever tekniken och bristen på teknisk kunskap som ett stort hinder är detta en betydelsefull satsning. Även många av de mediepedagogiska resurserna betonar bristen på ny och uppdaterad teknik. Detta är något man bör titta närmare på.

Det finns bra resurser med god kompetens, men de är mycket begränsade och kan omöjligt möta det behov och den efterfrågan som finns. Detta är något som bekräftas av många verksamheter som säger att det behövs mer personal, utökade tjänster eller ny kompetens inom verksamheten. Uppsökande och praktiskt arbete kräver mycket tid och personal och eftersom det uppskattas mycket av skolorna och möjliggör ett arbete utifrån befintliga behov och förutsättningar är detta något som bör stödjas och utvecklas. För att bedriva ett övergripande och gränsöverskridande mediepedagogiskt utvecklingsarbete behövs det även någon som arbetar strategiskt med att driva arbetet framåt genom att skapa samordnings- och samverkansmöjligheter, erfarenhetsutbyte samt sprida information och presentera omvärldsanalyser.

Bristen på pengar nämns i flera sammanhang. Eftersom mediepedagogikens betydelse och ett gränsöverskridande arbete är något som betonas både nationellt och internationellt så finns det finansieringsmöjligheter via olika former av bidrag, inte minst inom EU. En större samverkan kan även på längre sikt vara resurseffektivt. Skapande skola, som är en regeringssatsning på mer kultur i skolan, är ett exempel där det finns pengar avsatt och en samverkan mellan utbildningskontoret och kultur- och fritidskontoret och där de digitala medierna skulle kunna få utrymme. Tidsbristen är det som är svårast och kanske dyrast att lösa. Antagligen skulle skolornas tidsbrist mildras av större kunskap kring mediernas möjligheter, verksamhet som arbetar utifrån skolornas mål, behov, förutsättningar och dagliga arbete. Verksamheternas tidsbrist skulle kunna underlättas av en större kompletterande samverkan.

Utbildningskontorets roll

Utbildningskontoret har en viktig roll då mediepedagogiken framför allt är en skolutvecklingsfråga där uppfyllelse av de nationella målen ligger på deras ansvar. Det finns ett stort kunskapsbehov, skolorna tycker att det är ett viktigt område att utveckla och intresset och viljan finns. Detta är något som utbildningskontoret måste tillmötesgå för att kunna driva utvecklingen framåt och för att stödja det arbete som redan bedrivs. Det behövs, förutom stöd och resurser, riktlinjer, mål och visioner för arbetet. Står det inte i de kommunala styrdokumenterna för skolan är svårigheterna stora och chansen liten att det formuleras i de lokala skolplanerna. Skolorna behöver stöd för att formulera sig i sina lokala skolplaner och kvalitetsredovisningar. Eftersom förutsättningarna ser så olika ut både vad gäller kompetens och resurser så går det inte generalisera utan varje skola måste formulera sig utifrån sina egna behov och förutsättningar. Om medier och kultur, vilka inte på något sätt är varandras motsatser, skrevs in i de kommunala styrdokumenterna skulle det bidra till större överensstämmelse med de nationella.

Självklart räcker det inte med styrdokument för att bedriva ett utvecklingsarbete. Alla grupper som intervjuats säger att det finns behov av centrala riktlinjer men också att det är viktigt att intresset kommer underifrån. Det är därför viktigt att ge kunskap, uppmuntran och inspiration till skolorna så att mötet mellan centrala riktlinjer och skolornas arbete underlättas.

Pedagogiken måste följa utvecklingen och vara lyhörd för barn och ungas verklighet annars finns risken att den uppfattas som inaktuell och bakåtsträvande. Ett mediepedagogiskt utvecklingsarbete får inte fastna i inköp av och kunskap om teknik utan fokus måste ligga på pedagogisk utveckling, innehåll och hur de nationella målen kan uppnås på bästa sätt. För att kunna arbeta heltäckande med den mediepedagogiska frågan måste det finnas en samverkan mellan olika förvaltningskontor och en samordning av de satsningar som gör och de resurser som erbjuds. De styrdokument, strategier och uppdragsplaner som tar upp eller kommer att ta upp det mediepedagogiska perspektivet måste därför formuleras utifrån en gemensam bild av de förutsättningar som finns och de mål man vill uppnå oavsett förvaltning. Det som mest skulle svara mot verkligheten och de behov som finns är en gemensam satsning, strategi och samordning mellan utbildningskontoret och kultur- och fritidskontoret. Många av de mediepedagogiska resurser som ligger under kultur- och fritidskontoret och de satsningar de gör inom området har och kommer att ha stor betydelse för skolornas arbete och måluppfyllelse. Tillsammans med utbildningskontorets satsningar på IT-samordning och IT-pedagoger skulle ett brett mediepedagogiskt utbud och arbete kunna erbjudas skolorna.

Uppföljning och utvärdering

Det finns alltför många arbeten och strategier som inte följs upp och utvärderas. För att driva det mediepedagogiska arbetet framåt behövs en kontinuerlig uppföljning, utvärdering och dokumentation av det arbete som bedrivs. Handlingsplanen måste revideras utifrån detta för att vara ett levande dokument som används aktivt. Det behövs även en mer konkret målformulering för varje år.

Förutsättningar för en film- och mediepedagogisk resurs

Förutsättningarna för en film- och mediepedagogisk resurs i Norrköpings Visualiseringscenter C är goda. Skolornas behov är stora och den planering som finns i dagsläget stämmer väl överens med de önskemål som finns och de förutsättningar som ses som nödvändiga för ett utvecklingsarbete. Exempel är kompetensutveckling, visningsmöjligheter, skapande och uppsökande verksamhet, inspiration, nätverk, tillgängliggörande, samarbete med andra verksamheter och att en viktig utgångspunkt är skolornas behov och förutsättningar. En film- och mediepedagogisk resurs skulle ge en helhetsbild och långsiktigt bidra till höjd kompetens på samtliga nivåer, större samverkan, synliggörande av området och att dialogen hålls levande. Flera av lärarna och rektorerna som intervjuats är positivt inställda och tror att det kan bidra till utveckling av mediarbetet i skolan, vara en mötesplats och nätverk för en levande diskussion, inspiration och stöd. De tycker även att det är viktigt att arbetet är utåtriktat och att de mediepedagogiska resurserna samordnas och synliggörs. Det finns också ett stort intresse för satsningen bland flera aktörer som exempelvis Campus Norrköping, Regionförbundet Östsam, Svenska Filminstitutet och Utbildningsradion.

Avslutningsvis

Arbetet med utredningen har under året bidragit till att flera processer har sats igång. Tjänstemän, verksamhetsansvariga, skolledare och pedagoger har formulerat sig kring de mediepedagogiska frågorna. Nya samarbeten, initiativ och kontakter har skapats. Ett forum för de mediepedagogiska frågorna håller på att ta form med många aktörer och liknande arbeten kommer att genomföras i Linköping och Motala under 2008. Ett utvecklingsarbete bedrivs redan med andra ord.

Flera kommuner som gjort liknande utredningar har haft svårt att få igång arbetet med att uppfylla handlingsplanen. Norrköpings kommun måste se de goda förutsättningar som finns och stödja och utveckla dessa. Helheten finns och den får inte hindras av traditionella förvaltnings-, ämnes- och kompetensgränser. Självklart kan inte ett dokument i sig skapa utveckling, men förhoppningen är att utredningen ska bli ett intressant underlag för diskussion, lösningar och ett framtida mediepedagogiskt utvecklingsarbete samt handlingsplan. Ett verkställande av en handlingsplan kommer att bidra till större kunskap och förståelse, bättre förutsättningar för skolan att uppfylla styrdokumentens och kursplanernas mål, bättre förutsättningar för samverkan, delaktighet och stöd kring de mediepedagogiska frågorna och bättre samordning av de resurser som är spridda hos olika förvaltningar och kommunala institutioner.

Resultaten av utredningen stämmer väl överens med andra liknande utredningar och även med den syn som finns hos olika nationella myndigheter, organisationer och institutioner samt de kommuner som arbetat länge och framgångsrikt med frågan. Det som många gånger skiljer kommunernas utredningar åt är de resurser som finns och hur de kan användas i ett utvecklingsarbete. Som sagt är våra förutsättningar goda. Med rätt stöd och strategi har Norrköping alla möjligheter att ligga i framkant nationellt sett och vara en inspiration för andra kommuner i landet.

Källförteckning

Rapporter, utredningar och andra dokument:

Agenda M, Diskussionsunderlag för ett mediepedagogiskt utvecklingsarbete. Arbetsmaterial, Svenska Filminstitutet 2003.

Att lära av varandra. Ett mediepedagogiskt utvecklingsarbete i Piteå kommun, Kristina Hansson, Svenska Filminstitutet, 2004

Kan medieundervisningen utveckla ungdomars berättande? Lena Lundqvist, Utvecklingsarbete, Centrum för media och IT i grundskolan, Piteå kommun, 2002

Kursplaner för grundskolan och gymnasieskolan, www.skolverket.se

Läroplan för de frivilliga skolformerna, Lpf 94, Utbildningsdepartementet 1994

Läroplan för förskolan. Lpfö 98. Utbildningsdepartementet, 1998

Läroplan för det obligatoriska skolväsendet, förskoleklassen och fritidshemmet. Lpo 94. Utbildningsdepartementet 1994

Multimedia i utbildning, ett referensmaterial, Peter Becker, Statens skolverk, Liber distribution, Stockholm 1996

Samtliga kommunala film- och mediepedagogiska utredningar och rapporter som tagits fram i samverkan med Svenska Filminstitutet. (www.sfi.se/sfi/smpage_fwv?page=17071)

Skollagen (1985:1100), utbildningsdepartementet

Strategi för IT i skolan, Myndigheten för skolutveckling

Strategi för utvecklingsarbete med media och IT i Piteå kommun, Piteå kommun, 2004

Utvecklingsdialogens möjligheter – en nulägesanalys av Piteå kommuns grundskolors arbete med IT och media, Kristina Hansson m.fl, Centrum för media och IT i grundskolan, Piteå kommun, 2004.

Kommunala dokument:

IT - Ett redskap för lärande och kommunikation, utbildningskontorets IT-strategi 2001

Kulturpolitiskt program för Norrköpings kommun. Antaget av kommunfullmäktige 2007, kultur- och fritidskontoret.

Kultur och fritidsnämndens uppdragsplan 2007

Målbild 2010, antogs 1997, Norrköpings kommun

Program för livslångt lärande 2005-2007, skolplan, utbildningskontoret.

Utbildningspolitiskt program för Norrköpings kommun, betänkande 2008, utbildningskontoret.

Utbildningsnämndernas uppdragsplaner: Barn och ungdomsnämnden, gymnasienämnden och Arbetsmarknads- och vuxenutbildningsnämnden.

Utbildningskontorets kvalitetsredovisning för 2006

Utredning om kultur- och fritidskontorets filmverksamhet.

Länkar:

www.sfi.se

www.ur.se

www.medieradet.se

www.skolutveckling.se/innehall/it_i_skolan/

www.skolverket.se

www.edu.pitea.se/cmii/

www.diu.se

www.filmpedagogik.nu

www.liu.se

www.norrkoping.se

Intervjuer, samtal och möten:

Utbildningskontoret:

- Lars Alfon, programansvarig för gymnasieskolan
- Jan Bouvin, Programansvarig för grundskolan
- Barbro Vallhagen, Programsekreterare, förskolan
- Per Lundblad, IT-samordnare
- Daniel Lindblad, informatör

Kultur- och fritidskontoret

- Johan Karlsson, Filmkonsulent
- Tina Karlsson, programansvarig Kultur
- Hans Erikson, kultursekreterare

Lokala mediepedagogiska resurser:

- Birgitta Hallerström Wallin, fd Content Manager, Visualiseringscentret C
- Lina Johansson, koordinator Citilab
- Susanne Christians, chef Mediacentralen
- Birgitta Hjerpe, chef, Stadsbiblioteket
- Marianne Lindberg, bibliotekarie Norrköpings Stadsbiblioteket
- Per Wingren, rektor, Kulturskolan
- Mats Gripenblad, biträdande rektor, Kulturskolan
- Måns Ahlén, pedagog, Kulturskolan
- Kristina Pauser, pedagog, Kulturskolan
- Anders Karlén, intendent Norrköpings Stadsmuseum
- Helena Persson, chef Norrköpings Konstmuseum
- Anna-Karin Fällman, IT-pedagog, utbildningskontoret
- Per Joelson, IT-pedagog, utbildningskontoret
- Anderz Grunneshjög, Lärare, Lärarprogrammet Campus Norrköping, Linköpings Universitet.
- Mats Beveryd, Lärare, Lärarprogrammet Campus Norrköping, Linköpings Universitet.

- Konstantin Economou Linköpings Universitet, Campus Norrköping, Institutionen för studier av samhällsutveckling och kultur.

Rektorer:

- Thomas Palmqvist, Silverdansen förskola
- Carola Råström, Film- och Musikgymnasiet
- Per Anders Jarlborg, Kungsgårdsgymnasiet.
- Marie Gårlin, fd rektor Navestadsskolan, nu Grebyskolan.
- Åsa Svensson, Klockaretorpsskolan

Pedagoger:

- Mats Tinnervall, lärare, Kungsgårdsgymnasiet
- Marie Hellström, lärare, Kungsgårdsgymnasiet
- Cecilia Axelsson Lundvall, lärare, De Geer Gymnasiet.
- Pia Stockbring, lärare, Hagebyskolan, högstadie
- AnnSofi Petäjäväära, lärare, Hagebyskolan, högstadie
- Margareta Iljelte, lärare, Navestad, högstadie
- Karolin Dernerud, lärare, Navestadskolan, högstadie
- Anki Eriksson, Klockaretorpsskolan, låg/mellan
- Monika Andersson, Klockaretorpsskolan, låg/mellan
- Charlotte Månsson, Klockaretorpsskolan, låg/mellan, särskolan
- Rose-Marie Modigh, f-2, Silverdansen
- Magdalena Waldo, 1-2, Silverdansen
- Merja Kanervo Eriksson, 1-5 år, förskola, Silverdansen
- Elin Eriksson, 1-5 år förskola, Silverdansen
- Helene Berggren, 1-5 år, förskola, Silverdansen
- Mariann Foborg, f-5 år, resursgruppen, Silverdansen
- Ann-Kristin Podwalski, f-5 C, Silverdansen.
- Christina Alnerheim Duchén, förskolelärare, Silverdansen
- Jörgen Larsson, Film och Musik gymnasiet
- Anders Berggren, Film och Musik gymnasiet
- Kristofer Bengtsson, Film och Musik gymnasiet
- Lasse Petersson, Film och Musik gymnasiet
- Human Golmohammadi, Film och Musik gymnasiet
- Samuel Claesson, Film och Musik gymnasiet
- Malin Gustafsson, Film och Musik gymnasiet
- Annelie Lemon, Film och Musik gymnasiet
- Esra Aksezer, Film och Musik gymnasiet
- Maria Lindh Dillon, Film och Musik gymnasiet
- Johanna Lilja, Film och Musik gymnasiet

Regionala aktörer och resurser:

- Mattias Ahlén, projektledare Film i Öst, Östergötlands resurscentrum för film.
- Annelie Norberg, mediepedagog, Utbildningsradion
- Kerstin Mohall, samordnare för utbildning och arbetsmarknad, Regionförbundet Östsam
- Helene Bäckström, Projektledare Kreativa Sektorn, Regionförbundet Östsam
- Birgitta Hellman Magnusson, Biblioteks konsulent för bibliotekstjänster på nätet, Länsbiblioteket

Övriga:

- Ingrid Greger, Projektledare för mediepedagogisk utredning i Nacka.